

вищезазначене стверджуємо, що розроблена експериментальна програма є складною динамічною системою, яка поетапно відображає цілісний педагогічний процес підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до виховання естетичної культури учнів. Результатом її впровадження є сформована готовність майбутніх учителів образотворчого мистецтва до виховання естетичної культури учнів основної школи.

Перспективи подальших наукових пошуків убачаємо в обґрунтуванні результатів формувального експерименту з упровадження проаналізованої програми підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до виховання естетичної культури учнів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Євдокимов В. І. Підготовка вчителя в умовах євроінтеграції: навч. посібник / Євдокимов В. І., Пономарьова Г. Ф. – Харків : ХОНМІБО, 2006. – 204 с.
2. Кондратова Л. Г. Професійна підготовка майбутнього педагога до виховної діяльності / Кондратова Л. Г., Гаркавенко З. О., Лактіонова Г. М. – Київ, 2016. – 92 с.
3. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов; под ред. Н. Ю. Шведовой. – М.: Рус. яз., 1990. – 921 с.
4. Семиченко В. А. Пріоритети професійної підготовки: діяльнісний чи особистісний підхід? / В. А. Семиченко // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія. – [за ред. І. А. Зязюна]. – К., 2000. – С. 176-203.
5. Энциклопедия профессионального образования: в 3 т. / под ред. С. Я. Батышева. – М.: АПО, 1999. – Т. 2. – 440 с.
6. Vaniscotte F., Teachers and Mobility / Maurice Gallon, Bob Moon (eds.) / Handbook of Teacher Training in Europe. Issues and Trends. – London: David Fulton Publishers, 1994. – P. 65-78.

УДК 373.2(477.7)

ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ - ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Розвиток дошкільної освіти Півдня України на сучасному етапі тісно пов'язано з розвитком галузі, що відбувається

REFERENCES

1. Ievdokymov, V. I. (2006). *Pidhotovka vchytelia v umovakh yevrointehratsii: navch. posibnyk* [Teacher Training in European Integration: A Training Manual]. Kharkiv.
2. Kondratova, L. H. (2016). *Profesiina pidhotovka maibutnoho pedahoha do vykhovnoi diialnosti*. [Professional Training for a Future Teacher in Educational Activities]. Kyiv.
3. Ozhegov, S. I. (1990). *Slovar' russkogo jazyka*. [Dictionary of Russian]. Moscow.
4. Semychenko, V. A. (2000). *Priorytety profesiinoy pidhotovky: diialnisnyi chy osobystisnyi pidkhid?* [Priorities for Vocational Training: An Activity or Personality Approach?]. Kyiv.
5. *Jenciklopedija professional'nogo obrazovanija: v 3 t. (1999)*. [Encyclopedia of professional education: in 3 tons.]. Moscow.
6. Vaniscotte, F. (1994). Teachers and Mobility / Maurice Gallon, Bob Moon (eds.) / Handbook of Teacher Training in Europe. Issues and Trends. – London: David Fulton Publishers.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГАТЕЖ Наталія Василівна – здобувач кафедри педагогіки та методики початкової освіти, асистент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва, педагогічні технології виховання естетичної культури учнів загальноосвітнього навчального закладу.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

GATEZH Natalia Vasylyivna – Postgraduate degree seeker, Assistant Professor Department of Fine and Decorative-Applied Arts Faculty of Architecture, Construction and Applied Arts Chernivtsi Yuriv Fedkovich National University.

Circle of scientific interests: professional training of future teachers of fine arts, pedagogical technologies for the education of aesthetic culture of students of a comprehensive educational institution.

Дата надходження рукопису 09. 12. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор О. С. Радул.

ДОБРОВОЛЬСЬКА Лідія Вікторівна – аспірант кафедри педагогіки й менеджменту освіти КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»
e-mail: dobrovolskay_@ukr.net

протягом тривалого часу, яка має свої закономірності, тенденції та перспективи розвитку. Аналіз та врахування історичного досвіду дає можливість більш ефективно

організовувати не тільки роботу закладів дошкільної освіти та їхніх колективів, але й сприяє реалізації завдань, які ставить держава в контексті процесів євроінтеграції, гуманізації та модернізації освітньої галузі.

Наше дослідження охоплює досить тривалий історичний період (друга половина ХХ – початок ХХІ століття). З огляду на це, вважаємо доцільним здійснити періодизацію розвитку дошкільної освіти Півдня України. Зокрема періодизація означеного періоду дозволить проаналізувати та систематизувати найкращі надбання, досвід роботи педагогічних колективів та закладів дошкільної освіти, враховуючи соціально-економічну специфіку розвитку Південного регіону і як наслідок соціальних інститутів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуючи історичний аспект, ми звернулись до праць С. Васильєвої, в якій розглянуто тенденції розвитку дошкільних навчальних закладів України, О. Венгловської, що присвячено проблемі розвитку дошкільної освіти Київщини, Л. Меленець наукова розвідка якої присвячена проблемі дошкільних закладів сільської місцевості, І. Улюкаєвої, предметом фундаментального дослідження якої стали тенденції розвитку суспільного дошкільного виховання в Україні, Н. Фроленкової, яка розглядає питання науково-методичного забезпечення змісту дошкільної освіти в Україні, І. Цюпак дослідження якої присвячено розвитку дошкільних закладів Херсонщини та ін. Водночас аналіз літератури з проблеми засвідчив, що недостатньо приділено уваги вивченню особливостей розвитку дошкільної освіти в окремих Південному регіоні України, зокрема з другої половини ХХ та початку ХХІ століття.

Метою статті є визначення періодизації та характеристика етапів розвитку дошкільної освіти та дошкільних закладів різних типів на Півдні України впродовж другої половини ХХ – на початку ХХІ-го століть.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи дослідження сучасних вітчизняних науковців з питань періодизації розвитку дошкільної освіти України, нами було враховано чинники, що сприяли, чи навпаки, негативно впливали на розвиток системи в цілому. Серед них: розвиток дошкільної педагогіки, системи дошкільних закладів у певних регіонах, суспільного дошкільного виховання у певні історичні періоди, науково-методичне забезпечення розвитку дошкільної освіти, зміст навчально-виховної роботи в дошкільному закладі та ін.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з другої половини ХХ до

початку ХХІ століття. Для цього часу характерні докорінні зміни у дошкільній освіті України від радянського періоду до часів незалежної України, від заходів щодо розширення мережі дошкільних навчальних закладів на початку 50-х років ХХ століття до реалізації завдань демократизації та гуманізації освітнього процесу, створення інклюзивних груп, груп для дітей національних меншин на початку ХХІ століття.

Знаковою стала тоді Постанова «Про заходи з розширення дитячих дошкільних закладів і пологових будинків і покращення їхньої роботи» (1949 р.). Тому нижньою межею нашого дослідження є друга половина ХХ століття, починаючи з 1950 року. З цього часу спостерігається тенденція зростання кількості дитячих садків та покращення роботи дошкільних закладів, на державному рівні зростають вимоги до дошкільного виховання в цілому

Верхня хронологічна межа нашого дослідження – початок ХХІ століття (2012 р.). Цей період характеризується прийняттям низки законодавчих актів, що регламентують подальший розвиток освіти, зокрема дошкільної її ланки. Зазначене сприяло оновленню змісту дошкільної освіти, інноваційним змінам у навчально-вихованому процесі. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., програми розвитку дітей дошкільного віку та парціальні програми, регіональні програми розвитку освіти зумовлюють оновлення напрямів діяльності закладів дошкільної освіти, роботи педагогічних та науково-педагогічних колективів.

Вивчаючи праці вітчизняних науковців, проаналізувавши бібліографічні та архівні джерела з окресленої проблеми в обраних часових межах нами розроблено періодизацію розвитку дошкільної освіти Півдня України. Уважаємо, що на процес її становлення й розвитку в країні впливали суспільно-політичні, соціально-економічні, історичні та культурологічні чинники; світові тенденції розвитку дошкільної освіти, регіональні та географічні особливості, які здійснюють безпосередній вплив на особливості розвитку дошкільної освіти у Південному регіоні [1].

Головним критерієм періодизації виступала сукупність змін у таких показниках: 1) мета дошкільної освіти на різних етапах дослідження; 2) завдання, структура, методологія дошкільної освіти; 3) законодавча, нормативна база та реформування дошкільної ланки освіти протягом певного історичного періоду; 4) напрями діяльності закладів або складових системи дошкільної освіти України;

5) специфіка розвитку Південного регіону протягом обраного історичного періоду; 6) вплив соціальних та економічних змін у регіоні на специфіку розвитку дошкільної освіти; 7) забезпечення дошкільних навчальних закладів Півдня України педагогічними кадрами та якісний склад вихователів дитячих садків: рівень освіти, стаж, специфіка діяльності.

На основі вище викладеного у розвитку дошкільної освіти Півдня України нами виділено три періоди:

1) Перший період – (1949–1972 рр.) – повоєнний – розвиток дошкільного виховання Півдня України в умовах повоєнної радянської ідейно-політичної доби з такими етапами: I етап – (1949–1959 рр.) характеризується відбудовою мережі дошкільних установ у повоєнні роки, прийняттям низки законодавчих актів, програмних документів, які регламентували відповідні процеси та сприяли розвитку дошкільного виховання означеного періоду (Постанова ЦК ВКП(б) Ради Міністрів СРСР «Про заходи з розширення дитячих дошкільних закладів і пологових будинків і покращення їх роботи» (1949 р.) [13]; II етап – (1959 по 1972 рр.) характеристикою цього етапу є активна розбудова мережі дошкільних установ, вирішення питань науково-методичної роботи у закладах, зокрема нового типу – ясла-садках.

2) Другий період – (1973–1990 рр.) – реформувальний – розвиток дошкільної освіти Південного регіону в умовах реформування та освітніх змін на теренах Української РСР з етапами: I етап (1973–1984) – подальше поширення мережі дошкільних закладів, зокрема дошкільних установ спеціального призначення, визначено завдання дошкільного виховання відповідно до вікових особливостей дітей, одним з пріоритетних напрямів виховної роботи визначено взаємодію сімей та дошкільної установи; II етап – (1984–1990 рр.) – реформування галузі відповідно до Закону «Основні напрями реформи загальноосвітньої і професійної школи» (1984 р.), удосконаленням виховної роботи та визначенням регіонального підходу до змісту дошкільного виховання, його відповідності кліматично-географічним, економічним та культурним особливостям.

3) Третій період – (1991–2012 рр.) – пострадянський – розбудова національної дошкільної освіти Півдня України за часів незалежної України з етапами: I етап (1991–2000 рр.) у зв'язку із соціально-економічними змінами, які відбувались у процесі становлення незалежної України, визначається погіршенням стану дошкільного виховання, зокрема скороченням кількості дошкільних закладів, у сільській місцевості переведенням постійно функціонуючих закладів на сезонний

режим роботи, скороченням кількості контингенту дітей та ін. Однак, цей етап відзначено відновленням національної системи дошкільного виховання в регіоні, сприянням розвитку особистості дитини, з метою забезпечення наступності між дошкільним закладом та школою створенням закладу нового типу «школа-дитячий садок»; II етап (2001–2012 рр.). – втілено принципи доступності дошкільної освіти, варіативність надання освітніх послуг, виникнення дошкільних закладів різних типів та форм власності, зокрема недержаних, розвиток національної системи дошкільного виховання на засадах демократизації, гуманізації освітнього процесу. Великого значення на визначеному етапі надано реалізації прав національних меншин на отримання освіти рідною мовою. Визначено державні стандарти дошкільної освіти (Базовий компонент дошкільної освіти (2012 р. (нова редакція)).

Запропоновані хронологічні межі є приблизними. Визначення їх відбувалось на основі змін, які супроводжували розвиток вагомих напрямів освіти України та окремих її ланок, зокрема дошкільної, протягом другої половини ХХ – на початку ХХІ століття. Зміни, які відбувались у кожному з виділених періодів мали як позитивні так і негативні результати, різну динаміку та спрямування розвитку, підпорядковувались загальним тенденціям розвитку освіти та дошкільної її ланки. Визначення, врахування досвіду дозволить окреслити тенденції подальшого розвитку дошкільної освіти Південного регіону України, сприятиме реалізації державних завдань та стандартів у сфері дошкільної освіти, яка повинна відповідати сучасним вимогам, розвиватися у напрямках демократизації, гуманізації освітнього процесу, урізноманітнення альтернативних форм здобуття дошкільної освіти [3].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, беручи за основу науково-педагогічну літературу з окресленого питання, архівні матеріали, доробки сучасних науковців нами запропоновано періодизацію розвитку дошкільної освіти Півдня України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття). Проведений аналіз дозволить ефективно розв'язувати актуальні проблеми розвитку дошкільної освіти, забезпечуючи реалізацію завдань щодо всебічного розвитку дітей дошкільного віку.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні специфіки розвитку дошкільної освіти Півдня України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) та її детальній характеристиці відповідно до окресленої періодизації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Васильєва С. А. Тенденції розвитку системи дошкільних навчальних закладів різних типів в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) / автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01 – заг. педагогіка та історія педагогіки / С. А. Васильєва. – Миколаїв, 2017. – 23 с.

2. Венгловська О. А. Розвиток дошкільної освіти на Київщині (друга половина ХХ – початок ХХІ століття): автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / О. А. Венгловська. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. – 20 с.

3. Закон України «Про дошкільну освіту» / Верховна Рада України 1994-2013 Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>

4. Про освіту: Закон України від 04.06.91. – К.: Верховна Рада Української РСР, 23 травня 1991 року. – № 1060 XII.: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/print1374502811728182>

5. Меленець Л. І. Розвиток дошкільних закладів у сільській місцевості України (1945–1991 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01 «Заг. педагогіка та історія педагогіки» / Л. І. Меленець. – Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2014. – 20 с.

6. Про дальше поліпшення суспільного дошкільного виховання і підготовку дітей до навчання в школі: Постанова від 15 травня 1984 р. – № 210. – К.: Рада Міністрів Української РСР. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP840210.html

7. Постанова про Державну національну програму «Освіта» («Україна ХХІ століття») / К., 3 листопада 1993 р. – № 896. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93/print1374671012135791>

REFERENCES

1. Vasylyeva, S. A. (2017). *Tendentsiyi rozvytku systemy doshkil'nykh navchal'nykh zakladiv riznykh typiv v Ukraini (druha polovyna XX – pochatok XXI stolittya)*. [Trends in the development of a system of pre-school educational institutions of different types in Ukraine (second half of the XX – beginning of the XXI

century)]. Mykolayiv.

2. Venhlovs'ka, O. A. (2013). *Rozvytok doshkil'noyi osvity na Kyivshchyni (druha polovyna XX – pochatok XXI stolittya)*. [Development of pre-school education in Kyiv region (second half of XX – beginning of XXI century):]. Kyiv.

3. *Pro doshkil'nu osvitu: Zakon Ukrainy*. [Law of Ukraine «On Preschool Education»]. Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>

4. *Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 04.06.91*. [About education: Law of Ukraine dated 04.06.91]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/print1374502811728182>

5. Melenets', L. I. (2014). *Rozvytok doshkil'nykh zakladiv u sil's'kiy mistsevosti Ukrainy (1945-1991 rr.)*. [Development of pre-school establishments in the countryside of Ukraine (1945-1991)]. Kyiv.

6. *Pro dal'she polipshennya suspil'noho doshkil'noho vykhovannya i pidhotovku ditey do navchannya v shkoli: Postanova vid 15 travnya 1984 r.* [On Further Improvement of Public Preschool Education and Preparation of Children for Schooling: Resolution dated May 15, 1984]. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP840210.html

7. *Postanova pro Derzhavnu natsional'nu prohramu «Osvita» («Ukrayina XXI stolittya)*. [Resolution on the State National Program «Education» («Ukraine XXI Century»)]. [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93/print1374671012135791>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДОБРОВОЛЬСЬКА Лідія Вікторівна – аспірант кафедри педагогіки й менеджменту освіти КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»

Наукові інтереси: розвиток дошкільної освіти Півдня України.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DOBROVOLSKA Lidiya Victorivna – Post-graduate student of the Department of Pedagogy and Management of Education of the KHVZZ «Kherson Academy of Uncertain Education».

Circle of scientific interests: development of preschool education in the South of Ukraine.

Дата надходження рукопису 09. 12. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор О. С. Радул.

УДК 316.354(477):0612

ЖУЛКОВСЬКИЙ Вадим Вікторович –

аспірант, старший викладач Хмельницького центру підвищення кваліфікації персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України
ORCID:0000-0001-9433-5298
e-mail: vadimoff@i.ua

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ВИХОВНИКА У НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ МОЛОДІ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДІАСПОРІ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Актуальність

національно-патріотичного виховання на сучасному етапі зумовлена процесом